

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

16. ledna 2014*

„Řízení o předběžné otázce — Soudní příslušnost v občanských a obchodních věcech — Nařízení (ES) č. 44/2001 — Odpovědnost za vadný výrobek — Zboží vyrobené v jednom členském státě a prodávané v jiném členském státě — Výklad pojmu ‚místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události‘ — Místo příčinné události“

Ve věci C-45/13,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Rakousko) ze dne 28. listopadu 2012, došlým Soudnímu dvoru dne 28. ledna 2013, v řízení

Andreas Kainz

proti

Pantherwerke AG,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda senátu, M. Safjan (zpravodaj) a J. Malenovský, soudci,

generální advokát: N. Jääskinen,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za A. Kainze K. Kozákem, Rechtsanwalt,
- za rakouskou vládu A. Poschem, jako zmocněncem,
- za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jako zmocněnci,
- za vládu Spojeného království S. Brighthouse, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s S. Lee, barrister,
- za Evropskou komisi W. Bogensbergerem a A.-M. Rouchaud-Joët, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

* Jednací jazyk: němčina.

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 5 bodu 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04 s. 42).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi A. Kainzem, bytem v Salzburku (Rakousko), a Pantherwerke AG, jejíž sídlo se nachází v Německu, ohledně žaloby na náhradu škody na základě odpovědnosti za vadné výrobky, kterou A. Kainz podal v návaznosti na úraz, který utrpěl v Německu na jízdě na kole vyrobeném v tomto členském státě společností Pantherwerke AG, jež však bylo zakoupeno v maloobchodní prodejně v Rakousku.

Právní rámec

Nařízení č. 44/2001

- 3 Body 2, 11, 12 a 15 odůvodnění nařízení č. 44/2001 zní takto:

„(2) Určité rozdíly mezi vnitrostátními pravidly pro určení příslušnosti a pro uznávání rozhodnutí ztěžují řádné fungování vnitřního trhu. Je třeba přijmout předpisy, které umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí členskými státy, pro které je toto nařízení závazné.

[...]

(11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost.

(12) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a právním sporem nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti.

[...]

(15) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby ve dvou členských státech nebyla vydána vzájemně si odporující rozhodnutí.
[...]
- 4 Články 2 až 31 tohoto nařízení, jež jsou obsaženy v jeho kapitole II, pojednávají o pravidlech pro určení příslušnosti.
- 5 Oddíl 1 této kapitoly nadepsaný „Obecná ustanovení“ obsahuje čl. 2 odst. 1, který má následující znění:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

6 Článek 3 odst. 1 tohoto nařízení obsažený v témže oddílu stanoví:

„Osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.“

7 Článek 5 bod 3 téhož nařízení spadající do jeho kapitoly II oddílu 2 nadepsaného „Zvláštní příslušnost“ stanoví toto:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována

[...]

3) ve věcech týkajících se protiprávního jednání nebo jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“.

Nařízení (ES) č. 864/2007

8 Podle bodu 7 odůvodnění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (Úř. věst. L 199, s. 40)

„Věcná působnost a ustanovení tohoto nařízení by měly být v souladu s nařízením [č. 44/2001] a s nástroji upravujícími právo rozhodné pro smluvní závazkové vztahy.“

9 Toto nařízení v článku 5 nadepsaném „Odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku“ stanoví:

„1. Aniž je dotčen čl. 4 odst. 2, je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají ze škody způsobené vadou výrobku,

- a) právo země, v níž měl poškozený v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh;
- b) není-li podmínka uvedená v písmenu a) splněna, právo země, ve které byl výrobek pořízen, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh;
- c) není-li splněna žádná z podmínek uvedených v písmenech a) a b), právo země, kde škoda vznikla, byl-li výrobek v této zemi uveden na trh.

Rozhodným právem je však právo země, ve které má osoba, vůči které je uplatňován nárok na náhradu škody, obvyklé bydliště, pokud tato osoba nemohla rozumně předvídat uvedení daného výrobku nebo stejného typu výrobku na trh v zemi, jejíhož rozhodného práva by se použilo na základě písmene a), b) nebo c).

2. Vyplývá-li ze všech okolností případu, že je civilní delikt zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země uvedená v odstavci 1, použije se právo této jiné země. Zjevně užší vztah k jiné zemi by mohl být založen zejména na již existujícím vztahu mezi stranami, jakým může být například smlouva, který úzce souvisí s daným civilním deliktem.“

Směrnice 85/374/EHS

- 10 Článek 11 směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (Úř. věst. L 210, s. 29; Zvl. vyd. 15/01 s. 257) ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/34/ES ze dne 10. května 1999 (Úř. věst. L 141, s. 20; Zvl. vyd. 15/04 s. 147), stanoví:

„Členské státy ve svých právních předpisech stanoví, že práva udělená poškozené osobě na základě této směrnice zanikají uplynutím deseti let ode dne, kdy výrobce uvedl do oběhu daný výrobek, který způsobil škodu, pokud poškozená osoba mezitím nedala podnět k zahájení řízení proti výrobcí.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 11 Pantherwerke AG je podnik se sídlem v Německu, který vyrábí a uvádí na trh jízdní kola. Andreas Kainz, který má bydliště v Salzburku, zakoupil dne 3. listopadu 2007 od společnosti Funbike GmbH, jež má sídlo v Rakousku, jízdní kolo vyrobené společností Pantherwerke AG. Při jízdě na tomto kole v Německu dne 3. července 2009 A. Kainz spadl, přičemž se zranil.
- 12 V řízení před Landesgericht Salzburg A. Kainz požadoval od Pantherwerke AG z důvodu odpovědnosti za vadné výrobky zaplacení částky 21 200 eur, zvýšené o úroky a vedlejší výdaje, jakož i konstatování odpovědnosti této společnosti za budoucí újmy vzniklé následkem uvedené nehody. Podle A. Kainze byl jeho pád způsoben tím, že se úchytné zakončení uvolnilo od vidlice jeho jízdního kola. Společnost Pantherwerke AG jakožto výrobce uvedeného produktu nese odpovědnost za tuto výrobní vadu.
- 13 K odůvodnění příslušnosti soudu, k němuž byla podána žaloba, se A. Kainz dovolává čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001. Místo příčinné události se nachází v Rakousku, jelikož jízdní kolo tam bylo uvedeno do oběhu, v tom smyslu, že tam bylo v rámci obchodní distribuce předáno konečnému spotřebiteli.
- 14 Společnost Pantherwerke AG mezinárodní příslušnost rakouských soudů popírá. Místo příčinné události se podle ní nachází v Německu. Jednak výrobní proces vedoucí ke zhotovení tohoto výrobku proběhl v Německu, a jednak byl tento výrobek uveden do oběhu v uvedeném členském státě okamžikem expedice výrobku za sídla této společnosti.
- 15 Věcně příslušné soudy, k nimž A. Kainz podal svou žalobu, odmítly jak v prvostupňovém, tak i v odvolacím řízení svou mezinárodní příslušnost.
- 16 Předkládající soud, ke kterému byl podán opravný prostředek „Revision“, má za to, že je nezbytné vyjasnit pojem místa příčinné události v případě odpovědnosti za vadné výrobky.
- 17 Za těchto podmínek se Oberster Gerichtshof rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být formulace ‚místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události‘ v čl. 5 bodu 3 [nařízení č. 44/2001] vykládána v případě odpovědnosti za výrobek v tom smyslu, že

- a) místem příčinné události („Handlungsort“) je místo sídla výrobce;
- b) místem příčinné události („Handlungsort“) je místo, kde byl výrobek uveden do oběhu;
- c) místem příčinné události („Handlungsort“) je místo, kde uživatel výrobek nabytl?

- 2) Bude-li [první otázka pod písmenem b)] zodpovězena kladně:
- a) Je výrobek uveden do oběhu, vychází-li z výrobního procesu provedeného výrobcem a vstoupil do fáze prodeje, kdy je nabízen veřejnosti za účelem používání nebo spotřeby?
 - b) Je výrobek uveden do oběhu, je-li strukturovaným způsobem distribuován konečným spotřebitelům?“

K předběžným otázkám

- 18 Podstatou předběžných otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, jak je třeba v případě ručení výrobce za vadný výrobek vykládat čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 za účelem zjištění místa příčinné události.
- 19 Aby bylo na tuto otázku možné odpovědět, je třeba především připomenout, že podle ustálené judikatury musí být ustanovení nařízení č. 44/2001 vykládána autonomně, s odkazem na jeho systematiku a cíle (viz zejména rozsudky ze dne 16. července 2009, *Zuid-Chemie*, C-189/08, Sb. rozh. s. I-6917, bod 17, a ze dne 3. října 2013, *Pinckney*, C-170/12, bod 23).
- 20 Dále je třeba upřesnit, že z bodu 7 odůvodnění nařízení č. 864/2007 sice vyplývá, že unijní zákonodárce usiloval o zajištění souladu mezi nařízením č. 44/2001 a věcnou působností, jakož i ustanoveními nařízení č. 864/2007, avšak to neznamená, že ustanovení nařízení č. 44/2001 musí být na základě této skutečnosti vykládána ve světle ustanovení nařízení č. 864/2007. Tento zamýšlený soulad v žádném případě nemůže vést k tomu, že by byla ustanovení nařízení č. 44/2001 vykládána v rozporu s jeho systematikou a cíli.
- 21 V tomto ohledu je vhodné připomenout, že systém určení obecné příslušnosti stanovený v kapitole II nařízení č. 44/2001 je založen na obecném pravidle, vyjádřeném v jeho čl. 2 odst. 1, podle kterého osoby s bydlištěm na území členského státu jsou žalovány u soudů tohoto státu bez ohledu na státní příslušnost účastníků řízení. Kapitola II oddíl 2 nařízení č. 44/2001 stanoví určitá zvláštní pravidla o příslušnosti, mezi něž patří pravidlo uvedené v čl. 5 bodě 3 tohoto nařízení, pouze jako výjimku z obecného pravidla příslušnosti soudů místa bydliště žalovaného (rozsudek ze dne 18. července 2013, *ÖFAB*, C-147/12, bod 30 a citovaná judikatura).
- 22 Tato pravidla o zvláštní příslušnosti je třeba vykládat restriktivně v tom smyslu, že neumožňují výklad, který přesahuje případy výslovně upravené v uvedeném nařízení (výše uvedený rozsudek *ÖFAB*, bod 31 a citovaná judikatura).
- 23 Podle ustálené judikatury nicméně v případě, kdy místo, kde došlo ke skutečnosti, která může vyvolat deliktní nebo kvazideliktní odpovědnost, a místo, kde tato skutečnost vyvolala škodu, nejsou totožná, pojem „místo, kde došlo ke škodné události“, který je obsažen v čl. 5 bodu 3 nařízení č. 44/2001, musí být chápán tak, že zároveň zahrnuje místo, kde vznikla škoda, a místo příčinné události, která vedla ke škodě, takže žalovaný může být dle volby žalobce žalován u soudu jednoho nebo druhého místa (viz zejména výše uvedené rozsudky *Zuid-Chemie*, bod 23, a *Pinckney*, bod 26).
- 24 Vzhledem k tomu, že identifikace jedné z vazeb musí umožnit určení příslušnosti soudu, který má objektivně nejlepší předpoklady pro posouzení, zda skutečnosti zakládající odpovědnost žalované osoby jsou splněny, musí být žaloba podána u soudu, v jehož obvodu se relevantní vazba nachází (viz výše uvedený rozsudek *Pinckney*, bod 28 a citovaná judikatura).
- 25 V rámci sporu projednávaného soudem v původním řízení je nesporné, že se otázky předkládajícího soudu týkají výlučně určení místa příčinné události.

- 26 Soudní dvůr již v tomto ohledu upřesnil, že toto místo je v případě odpovědnosti z důvodu vadného výrobku tam, kde nastala událost, v jejímž důsledku byl poškozen samotný výrobek (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Zuid-Chemie, bod 27). Tato okolnost nastává v zásadě v místě, kde je dotčený výrobek zhotoven.
- 27 Jelikož blízkost k místu, kde nastala událost, v jejímž důsledku byl poškozen samotný výrobek, usnadňuje možnost shromáždit tam důkazy k prokázání dotčené vady, užitečnou organizaci řízení, a tudíž i řádný výkon spravedlnosti, je určení příslušnosti soudu, v jehož obvodu se toto místo nachází, v souladu s účelem zvláštní příslušnosti stanovené v čl. 5 odst. 3, nařízení č. 44/2001, tzn. existencí zvláště úzkého vztahu mezi sporem a soudem místa, kde došlo ke škodné události (v tomto smyslu viz výše uvedené rozsudky Zuid-Chemie, bod 24, a Pinckney, bod 27).
- 28 Určení příslušnosti soudu místa zhotovení dotčeného výrobku odpovídá navíc podmínce předvídatelnosti pravidel o příslušnosti, jelikož jak žalovaný výrobce, tak i žalobce, který je poškozeným, mohou rozumně předvídat, že tento soud bude s to nejlépe rozhodnout o sporu, jenž se týká zejména konstatování vady zmíněného výrobku.
- 29 Je tudíž třeba konstatovat, že v případě uplatnění odpovědnosti výrobce za vadný výrobek je místem příčinné události místo zhotovení dotčeného výrobku.
- 30 Co se konečně týče argumentu dovolávaného A. Kainzem, podle něhož výklad zvláštní příslušnosti ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, musí kromě zájmu řádného výkonu spravedlnosti zohlednit též zájem poškozeného, tím, že mu umožní podat žalobu k soudu členského státu, kde má bydliště, je třeba konstatovat, že takovýto argument nemůže obstát.
- 31 Nejenže Soudní dvůr již konstatoval, že čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 nesměřuje konkrétně k tomu, aby slabší straně byla zaručena zvýšená ochrana (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. října 2012, Folien Fischer a Fofitec, C-133/11, bod 46), ale navíc je třeba uvést, že ani výklad navržený A. Kainzem, podle něhož místem příčinné události je místo, kde byl dotčený výrobek předán konečnému spotřebiteli nebo dalšímu prodejci, nezaručuje, že by zmíněný spotřebitel mohl případně podat žalobu k soudům místa svého bydliště, jelikož toto místo se může nacházet jinde, dokonce i v jiné zemi.
- 32 V každém případě případná nemožnost určit podle objektivních kritérií pro výklad čl. 5 odst. 3 nařízení č. 44/2001 příslušnost soudu členského státu, kde se nachází bydliště žalobce, odpovídá obecnému pravidlu příslušnosti soudů místa bydliště žalovaného, připomenutému v bodě 21 tohoto rozsudku.
- 33 Vzhledem k předchozímu je na položené otázce třeba odpovědět, že čl. 5 bod 3 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že místem příčinné události v případě uplatnění odpovědnosti výrobce za vadný výrobek je místo zhotovení dotčeného výrobku.

K nákladům řízení

- 34 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Článek 5 bod 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že místem příčinné události v případě uplatnění odpovědnosti výrobce za vadný výrobek je místo zhotovení dotyčného výrobku.

Podpisy